

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1975

BRNO 1977

Z nalčených střepů byla kresběně zrekonstruována miska o původním průměru okraje kolem 20 cm, dna 10 cm a výšce asi 5 až 6 cm. S největší pravděpodobností pocházejí oba střepy z hladké misky tvaru Dragendorff 31 /Ludowici Sa/, případně Dragendorff 18. Exempláře tvarově podobné s naším nálezem byly vyráběny v dílnách v Lezoux, Heiligenbergu a Rheinzabern², a jak svědčí dosavadní nálezy byly do oblastí severně od Dunaje importovány ve zcela výjimečných případech. Z určitelných zlomků terra sigillata byla z mušovské stanice dosud známa pouze zdobená terra sigillata tvaru Dragendorff 37 a pokud šlo zjistit její provenienci jednalo se o zboží z Lezoux a u jednoho zlomku snad i z Rheinzabern³.

P o z n á m k y :

- 1 Nález je uložen v AÚ ČSAV v Brně pod i.č. 659/1-1 až 2/75. Za pomoc při určení děkuji dr. J. Tejralovi, CSc a dr. I. Peškařovi, CSc.
- 2 Oswald F. - Pryce T.D., An Introduction to the Study of Terra Sigillata, London 1966, 183, pl. XLVI 4, 13, 14.
- 3 Horáková-Jansová L., Keramika z římské stanice na Mušově, OP IX, 1930/35, 117 - 120.

Terra sigillata aus der römischen Station bei Mušov / Bez. Břeclav /. Ungefähr 200m südlicher der Stelle, wo die Gebäude der römischen Station standen, die hier Gnirs in den Jahren 1926 - 1928 abgedeckt hat, fand man bei einer Oberflächenuntersuchung zwei Bruchstücke von Terra sigillata. Sie stammen höchstwahrscheinlich von einer glatten Schüsselform Dragendorff 31, eventuell Dragendorff 18. Exemplare formlich ähnlich mit unserem Fund wurden in Werkstätten in Lezoux, Heiligenberg und Rheinzabern hergestellt, und wie die bisherigen Funde zeugen, hat man sie in den Raum nördlich der Donau nur in ganz aussergewöhnlichen Fällen importiert. In den Funden von Mušov waren bisher nur die Formen Dragendorff 37 bestimmt worden, die aus Lezoux stammen. Bei einem Bruchstück ist auch nicht die Provenienz aus Rheinzabern ausgeschlossen.

Z A C H R A Ň O V A C Í V Ý Z K U M V P Í S E Č N Í K U U O B C E L A D N Á

/ okr. Břeclav /

Jaroslav T e j r a l, AÚ ČSAV Brno

V roce 1975 upozornilo JZD Ladná /okr. Břeclav/ na rozšiřování písečnicku v polní trati "Kerchová". Poněvadž je toto místo již delší dobu známo sídlištními nálezy z doby římské¹ a intenzifikace těžby písku by zmíněné archeologické nálezy mohla vážně ohrozit, započali zde pracovníci AÚ ČSAV v Brně větší zachraňovací odkryv. Výzkum byl zahájen přibližně v polovině čubna skryvkou ornice na ploše cca 35x40 m jižně od stěny písečnicku. Po zčištění zkoumané plochy se vyrýsovalo 26 objektů nepravidelného tvaru, z nichž část byla bez nálezů, ostatní obsahovaly vesměs keramický materiál z doby římské. Na nálezy nejbohatší byl objekt č. 2. Měl tvar obdélníka se silně zaoblenými rohy a dosahoval hloubky 112 cm. Keramické nálezy reprezentované jednak zlomky zdobnějších terinovitých váz s přesekávanými lištami v podhrdlí, jednak střepy hrcovitých nádob zpestřených rytým dekorem a vropy, naznačují, že tu máme zboží nejspíše ze 3.století. Pozornosti zaslouží zejména úlomek vázy, jejíž podhrdlí členila lišta lemovaná řadou kolků ve tvaru hřebene.

Z ostatních objektů zaslouží zmínky především zahloubený půdorys polozemnice o rozměrech 345 x 450 cm. Dno se nacházelo 25 cm pod úroveň dnešního terénu. Nosná konstrukce sestávala ze šesti kúlů, po jednom uprostřed kratších a po dvou uprostřed delších stran, po nichž se zachovalo šest jamek zahloubených 30 až 35 cm pod úroveň podlahy.

Ve východních partiích zkoumané plochy se narazilo na šest hrobů, orientovaných přibližně ve směru Z-V. Kostry ležely v různých hloubkách na dně hrobových jam v natažené poloze s pažemi překříženými přes prsa. Tato skutečnost, jakož i absence jakýchkoliv milodarů dovoluje soudit, že se zde pohřbívalo ve velmi pozdním období.

P o z n á m k y :

- 1 J. Tejral, Dva nové objekty z doby římské v Ladné /okr. Břeclav/, Přehled výzkumů 1969, Brno 1970, 19 - 20.
J. Tejral, Další výzkumy na sídlišti z doby římské v Ladné /okr. Břeclav/, Přehled výzkumů 1973, Brno 1974, 53 - 54.

Rettungsgrabung in der Sandgrube bei der Gemeinde Ladná / Bez. Břeclav /. Im Kataster der Gemeinde Ladná in der Feldflur "Kerchová", bereits früher schon durch Siedlungsfunde aus der römischen Kaiserzeit¹ bekannt, eröffneten im April 1975 Mitarbeiter des AÚ ČSAV eine Rettungsgrabung auf der durch die Erweiterung der Lehmgrube bedrohten Fläche. Man hat eine grössere Zahl eingetiefter Objekte abgedeckt, darunter eine Erdhütte /Halbsemljanka/ von rechteckigem Grundriss, deren Stützsystem sechs Pfosten bildeten, zu je zwei in der Mitte der längeren und zu zwei in der Mitte der kürzeren Seiten.

BATERIE ŽELEZÁŘSKÝCH PECÍ Z MLADŠÍ DOBY ŘÍMSKÉ V SUDICÍCH

/ okr. Blansko /

Karel Ludikovsky, AÚ ČSAV Brno, V. Souchopová, OVM Blansko, Vl. Hašek, Geofyzika n.p. Brno

/ Obr. 19, tab. 10 /

Západním směrem od vsi Sudic¹ povlnně stoupá k hřebenům kopců, lemujících úrodné roviny Malé Hané, mělké údolí, kdysi zavlažované drobným potůčkem, jak ukazují dosud živé prameny a do terénu ostře zařiznuté koryto. Na jižních svazích jeho nejvyšší části, v nadmořské výšce cca 430 m, se rozkládá trať lidově zvaná "U občin". Místní občané, T. Boháček a J. Vích zde sesbírali četné zlomky strusky, mazanice, rudy, keramiky atd. Pozůstatky hutnických zařízení byly agrikulturními pracemi rozptýleny na velké ploše a vyhledávání jejich zdrojů klasickými metodami se jevílo velmi obtížné a časově náročné. Z těchto důvodů jsme zvolili k jejich indikaci geofyzikální magnetickou metodu, která se zdála, s ohledem na rozdílné fyzikální vlastnosti archeologických objektů a prostředí, nejvýhodnější k získání optimálních podkladů pro terenní výzkum.

Ve zkoumané ploše byly geofyzikální profily situovány do pravidelné sítě čtverců o rozměrech 1 x 1 / 2 x 2 / m, přibližně ve směru S - J. K vlastnímu měření sloužily dva protonové magnetometry G - 816 firmy Geometrics s výškou sondy 1,2 a 1,8 m. Intensita totálního magnetického pole ΔT byla změřena s přesností $\pm 1\gamma$ na 1020 magnetických bodech, opakováno 10% měření. Variace zemského magnetického pole byly určovány z opakovaného měření na zvoleném základním bodě průměrně každých 10 minut. Celková doba výzkumu si vyžádala cca 5 hodin čistého času.

Výsledek zpracování je zřejmý z mapy izonomál ΔT / obr. 19/. Z celkového charakteru magnetického pole lze vyčlenit dvě relativně kladné izometrické anomálie ΔT s minimem na S, která lokalizují porouchavá tělesa šikmo magnetisovaná a umístěná v různých hloubkách.

Povrchovou skryvku ornice provedlo velmi ochotně buldozerem místní JZD na ploše cca 10 x 10 m. Po očištění základny objevila se v hnědočerveném podloží baterie 72 železářských pecí, situovaná zhruba do čtverce o hraně 6 - 6,5 m a orientovaném ve směru SZ - JV. Nístěje pecí, seřazené v ne zcela pravidelných řadách tak těsně k sobě, že se v některých případech vzájemně dotýkaly, zasahovaly do hloubky 0,03 až 0,30 m pod úroveň zkoumané plochy. Průměr jednotlivých pecí 0,50 m kolísal v rozmezí -0,08 až +0,05 m. Směrem ke dnu se dutiny nístějí konicky rozšiřovaly a plynule přecházely v mísovité vyhlazené dna pecí, v některých případech zčásti vymazaná zeleným slínem. V nístějích pecí se nacházela struska se značným obsahem železa, promísená dřevěnými uhlíky; pouze v ojedinělém případě tvořilo výplň dutiny jen dřevěné uhlí.

Pozoruhodná je především unikátnost této konglomerace v moravském prostředí. Jako nejbližší analogie lze uvést naleziště v oblasti Lysa Góra /Góry Świętokrzyskie/ v sousedním Polsku². Sudické naleziště je jím natolik podobné od konfigurace krajinného reliéfu, systému a kumulace pecí do baterií atd., že lze oprávněně předpokládat velmi úzkou příbuznost jejich stavitelů. Nejtěsnější okolí sudických pecí /přípravna rudy/ poskytlo keramický materiál, který dovoluje jejich chronologické začlenění do mladšího období římského /4. st. n.l./.

Objev popsáné konglomerace sudických železářských pecí - spolu s objevem baterie hrncířských pecí s tzv. "šedou keramikou" v Jiřkovicích u Brna³ akademikem J. Poulíkem dokládají vznik rozsáhlých řemeslných faktorů v tomto období. Rozsah a koncentrace výroby dokládají přesvědčivě masovou produkci s tendencí obchodní expanse a indikují tak postupnou přeměnu struktury hospodářského života. Další výzkumy v tomto směru přinesou nepochybně závažné poznatky i pro řešení problematiky společenského vývoje před mohutnou migrací evropských národnostních skupin, stěhováním národů.

P o z n á m k y :

1 J. Mackerle, Právek Malé Hané, Jevíčko 1948, 19.

2 J. Poulík, Jižní Morava, země dávných Slovanů, Brno 1950, 24-26, obr. 9a, 9b, 81.

P Ř E H L E D V Ý Z K U M Ů 1 9 7 5

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : Doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : nádobka z velatického žárového hrobu ze Šlapanic
Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejně